

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 20 listopada 2019 r.

BADK.DPK.133.85.2019 WW

P9-47/19	Data wpływu petycji 18 października 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 18 listopada 2019 r.

POMOC SPOŁECZNA

TEMAT

PROWADZENIE RODZINNYCH DOMÓW POMOCY

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu umożliwienia prowadzenia rodzinnego domu pomocy na podstawie umowy osoby fizycznej lub organizacji pożytku publicznego z gminą, bez względu na miejsce położenia domu pomocy.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje zmianę art. 52 ust. 2a ustawy, który został dodany do art. 52 na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (...). Przepis art. 52 ust. 2a stanowi, że „rodzinny dom pomocy jest prowadzony na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy”.

Wnoszący petycję podniósł, że prowadzi rodzinny dom pomocy, który jest usytuowany na terenie gminy Lubicz (2 km od Torunia), zaś umowę na usługi opiekuńcze zawarł z Prezydentem Miasta Torunia. Dom funkcjonuje ponad trzy lata, a umowa na usługi wygasa z końcem 2020 r.

Ponadto, w petycji wskazano, że w świetle wskazanego przepisu działalność gospodarcza autora petycji ulegnie likwidacji, a podopieczni opuszczą dom, gdyż „Gmina Lubicz nie wyraża zainteresowania takimi usługami, natomiast Toruń tak”.

Autor petycji postuluje zmianę art. 52 ust. 2a, w celu umożliwienia prowadzenia rodzinnego domu pomocy na podstawie umowy osoby fizycznej lub organizacji pożytku publicznego z gminą, bez względu na miejsce położenia domu pomocy.

W opinii autora petycji likwidacja tego domu jest nieuzasadniona, gdyż brakuje miejsc w domach pomocy społecznej, a rodzinny dom pomocy jest alternatywą dla ludzi starszych. Ponadto, podopieczni tego domu nie chcą go opuszczać, traktują go jak własny, gdzie czują się bezpieczni, a przede wszystkim kochani i potrzebni.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.) reguluje m.in. zasady prowadzenia rodzinnego domu pomocy.

Rodzinny dom pomocy świadczy usługi opiekuńcze i bytowe całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla od trzech do ośmiu osób. Z usług tych może korzystać osoba wymagająca pomocy innych osób z powodu wieku lub

niepełnosprawności, jeżeli nie ma możliwości zapewnienia jej usług opiekuńczych i bytowych w miejscu zamieszkania (art. 52 ust. 1 i 2).

Na mocy nowelizacji ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. (Dz. U. poz. 1690), od 4 października 2019 r. obowiązuje dodany do art. 52 nowy ust. 2a w brzmieniu „rodzinny dom pomocy jest prowadzony na podstawie umowy zawartej przez osobę fizyczną albo organizację pożytku publicznego z gminą właściwą ze względu na miejsce położenia rodzinnego domu pomocy”.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719) określa standardy, rodzaj i zakres usług bytowych i opiekuńczych świadczonych przez rodzinny dom pomocy oraz warunki kierowania, odpłatności i nadzoru nad rodzinnymi domami pomocy.

Świadczenie usług bytowych i opiekuńczych w rodzinnym domu pomocy powinno uwzględniać stan zdrowia, sprawność fizyczną i intelektualną oraz indywidualne potrzeby i możliwości osoby w nim przebywającej, a także prawa człowieka, w tym prawo do poszanowania i ochrony godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa, oraz ochronę dóbr osobistych.

Sposób świadczenia usług wskazanych wyżej jest ustalany w formie pisemnej z osobą korzystającą z usług domu pomocy, jej pełnomocnikiem albo opiekunem prawnym przed skierowaniem do tego domu.

W zakresie usług bytowych dom zapewnia miejsce pobytu, wyżywienie oraz utrzymanie czystości. Usługi opiekuńcze obejmują: udzielanie pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację, w tym w chorobie, kontakty z otoczeniem oraz inne czynności wynikające z indywidualnych potrzeb.

Osobom niepełnosprawnym rodzinny dom pomocy umożliwia korzystanie z usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych oraz udział w aktywizacji zawodowej.

Osobę wymagającą wsparcia w formie usług świadczonych przez dom pomocy kieruje się na pobyt okresowy lub stały. Decyzję wydaje kierownik ośrodka pomocy społecznej, na podstawie:

- 1) rodzinnego wywiadu środowiskowego wykonanego przez pracownika socjalnego ośrodka,
- 2) zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych do umieszczenia w domu pomocy, uzupełnionego wskazaniem pielęgniarskim o zakres wymaganych usług opiekuńczych,

3) dowodu otrzymywania emerytury, renty lub zasiłku stałego.

Pobyt w domu pomocy jest odpłatny, a wysokość miesięcznej opłaty określona jest w decyzji o skierowaniu do placówki. Z osobą prowadzącą dom albo organizacją pożytku publicznego gmina zawiera umowę, w której określone są miesięczne wydatki na prowadzenie domu. Opłatę z tytułu pobytu wnoszą do gminy.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach kierownik ośrodka, na wniosek osoby przebywającej w tym domu, jej pełnomocnika lub opiekuna prawnego, może, na czas określony, częściowo albo całkowicie zwolnić tę osobę z wnoszenia opłat. W tym okresie opłatę z tytułu pobytu w domu pomocy ponosi gmina.

Nadzór nad rodzinnymi domami pomocy sprawuje w imieniu i z upoważnienia wójta burmistrza lub prezydenta miasta kierownik ośrodka. Kontrole domów przeprowadzane są co najmniej raz na pół roku. W przypadku uzasadnionego podejrzenia występowania uchybień lub nieprawidłowości w funkcjonowaniu tego domu, lub złożenia skargi przez osobę w nim przebywającą, kierownik ośrodka przeprowadza kontrolę doraźną. W trakcie kontroli oprócz analizy dokumentów nawiązuje się bezpośredni kontakt z podopiecznymi, a w razie potrzeby kontaktuje się z ich rodzinami, opiekunami lub pełnomocnikami.

PRACE LEGISLACYJNE:

Do Sejmu VIII kadencji wpłynął poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej (druk sejmowy nr 1968), który 27 października 2017 r. skierowano do I czytania do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny. Projekt dotyczył umożliwienia prowadzenia przez organizacje pozarządowe nie posiadające statusu organizacji pożytku publicznego rodzinnych domów pomocy oraz mieszkań chronionych.

Rada Ministrów w stanowisku z 11 kwietnia 2018 r. negatywnie zaopiniowała ten projekt ustawy.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opracowało projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej - w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów był oznaczony nr UD 501¹ - zawierał rozwiązania mające na celu:

1. Walkę z ubóstwem osób całkowicie niezdolnych do pracy lub będących w trudnej sytuacji finansowej ze względu na długotrwałą chorobę czy niepełnosprawność oraz poprawę dostępności niektórych usług o charakterze pieniężnym i niepieniężnym.

¹ <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/prace-legislacyjne-rm-i/prace-legislacyjne-rady/wykaz-prac-legislacyjny/r80723227224382.Projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-pomocy-spoecznej.html>

2. Doprecyzowanie przepisów w zakresie procedury zawierania kontraktu socjalnego z osobą bezdomną - występują wątpliwości w kwestii ustalenia właściwości miejscowej w zakresie odpowiedzialności za opracowanie, realizację oraz podsumowanie działań zawartych w kontrakcie socjalnym.

3. Doprecyzowanie przepisów dotyczących integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

4. Poprawę warunków pracy pracowników socjalnych oraz zmianę warunków dotyczących osób ubiegających się o certyfikat superwizora pracy socjalnej.

5. Wprowadzenie zmian przepisów mających na celu doprecyzowanie obowiązującej regulacji, w związku z rozbieżnym orzecnictwem sądów administracyjnych.

W związku z powołaniem nowej Rady Ministrów, trudno przesądzić, czy prace nad wskazanym projektem będą kontynuowane.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 29 grudnia 2017 r. (sygn. akt I SA/Wa 1191/17) wskazał, że: „to umowa zawarta z gminą - a nie jednostronne oświadczenie woli osoby fizycznej prowadzącej lub zamierzającej prowadzić placówkę - jest aktem kreującym „rodzinny dom pomocy”.

Interpelacja nr 33810 z 19 września 2019 r. do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ułatwienia właścicielom i pracownikom rodzinnych domów pomocy podpisywania z jednostkami samorządowymi umów dotyczących przyjmowania pacjentów.

Resort poinformował m.in., że *ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (...)* wprowadzono nowy art. 52 ust. 2a, który ma na celu uregulowanie w przepisach materialnych prowadzenie rodzinnych domów pomocy, przy czym należy zaznaczyć, że to gmina decyduje o zawarciu takiej umowy.

W odpowiedzi wskazano, że z praktyki orzecniczej Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jako organu II instancji rozpatrującego odwołania od decyzji wojewodów wynika, że niejednokrotnie podmioty prowadzące placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym w ramach działalności gospodarczej, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, dla których art. 67 i art. 69 ustawy *o pomocy społecznej* wymaga zezwolenia właściwego wojewody, chcąc uniknąć kary za prowadzenie placówki bez zezwolenia wskazują na prowadzenie usług w formie rodzinnego domu pomocy, nie mając jednocześnie zawartej umowy z gminą.

Ministerstwo stwierdziło, że aby zagwarantować, zgodny ze standardami poziom świadczonych usług oraz uniemożliwić opisane powyżej próby utożsamiania wskazanych wyżej placówek z rodzinnymi domami pomocy w art. 52 zaproponowano dodanie ust. 2a. Jest to przepis analogiczny do przepisu § 8 ust. 1 rozporządzenia w *sprawie rodzinnych domów pomocy*, w którym wyrażona jest możliwość prowadzenia tego domu pomocy jedynie na podstawie umowy z gminą właściwą dla miejsca położenia domu. Ta regulacja służy uniknięciu wątpliwości w zakresie braku możliwości prowadzenia tej formy usług bez umowy z gminą. Ponadto, § 4 ust. 3 rozporządzenia wskazuje na konieczność ustalenia – w formie pisemnej – z osobą korzystającą z usług domu pomocy, jej pełnomocnikiem albo opiekunem prawnym, przed skierowaniem do tego domu, sposobu świadczenia usług.

Ministerstwo stwierdziło, że z uwagi fakt, że ustawowo uregulowano podstawę działania rodzinnych domów pomocy, a także uwzględniając obowiązujący od 2005 r. przepis o konieczności ustalenia w formie pisemnej sposobu świadczenia w nim usług, nie planuje się zmiany przepisów w tym zakresie.

INFORMACJE DODATKOWE:

Rodzinny dom pomocy nie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, ale jest raczej swoistą, organizacyjną odmianą usług opiekuńczych. Świadczy on usługi bytowe i opiekuńcze w budynku mieszkalnym jednorodzinny, którego właścicielem lub najemcą jest osoba fizyczna albo organizacja pożytku publicznego prowadząca dom. Rodzinny dom pomocy prowadzony przez osobę fizyczną jest jednocześnie miejscem jej zamieszkania.

Taka forma opieki wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nie tylko osób jej potrzebujących, ale również osób opiekujących się niepełnosprawnym czy starszym członkiem rodziny. Osoby takie często mają możliwości przyjęcia jeszcze innych podopiecznych, a co za tym idzie – otrzymania na ten cel środków z budżetu gminy. Takie rozwiązanie jest korzystne dla stron, samorządy są obciążone niższymi kosztami opieki w porównaniu z kosztami pobytu w domu pomocy społecznej, podopieczni funkcjonują w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego, a sprawujący opiekę mają możliwość osiągnięcia dodatkowych dochodów ².

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

² Irena Sierpowska, Komentarz do art. 52 ustawy o pomocy społecznej, stan prawny: 2017.10.01.